

VI. Checklist wat te doen bij overlijden

Veel mentoren hebben te maken met cliënten die in een zodanige conditie zijn, dat de kans groot is dat deze komt te overlijden. **Dan is het belangrijk te weten dat je rol als mentor stopt zodra de cliënt overleden is.** Daarom is het nodig van tevoren een aantal zaken duidelijk te krijgen.

Hieronder volgt een aantal belangrijke aandachtspunten. De coördinator van Mentorschap Haag en Rijn kan overigens altijd geraadpleegd kan worden voor nader overleg.

Wensen van de cliënt na overlijden

Overtuig u van tevoren of er

- een testament aanwezig is;
- een uitvaartverzekering is;
- cliënt begraven of gecremeerd wil worden of dat hij/zij zijn/haar lichaam ter beschikking wil stellen aan de wetenschap;
- voldoende financiële middelen aanwezig zijn voor de uitvaart;
- een adressenlijst bestaat van familie, vrienden en relaties die na overlijden geïnformeerd moeten worden.¹

In veel gevallen zal de cliënt niet meer in staat zijn de eigen wensen kenbaar te maken. Dan kun je je afvragen of de verzorging/verpleging op de hoogte is van de wensen van de cliënt. Wellicht is er iets te vinden in het zorgdossier. Als er niets vastligt of bekend is, wees dan alert op "terloopse" uitspraken van cliënt. ("als ik straks in mijn graf lig,...")

Woont de cliënt in een zorginstelling, informeer dan naar de te volgen procedure na overlijden.

- Mag men opgebaard worden in de eigen kamer?
- Wanneer moet de kamer ontruimd zijn?
- ...

Woont cliënt zelfstandig en u bent nog niet in de gelegenheid geweest om de wensen rond overlijden in zijn geheel te inventariseren, dan kunt u zoeken naar aantekeningen/polissen die hier uitsluitel over geven. Doe dit - om problemen te voorkomen - altijd in het bijzijn van een andere persoon, bv. een familielid, een goede kennis of een zorg-/hulpverlener.

Bericht van overlijden naar de rechtbank

Na overlijden van uw cliënt, kan zijn/haar dossier bij het kantongerecht worden gesloten. Bent u als mentor op eigen naam benoemd dan dient U een brief naar het kantongerecht te sturen met als inhoud ²:

- Beschikkingsnummer
- Naam en geboortedatum cliënt
- Datum van overlijden cliënt

Staat uw cliënt op naam van mentorschap Haag en Rijn, neemt u dan contact op met de stichting zodat zij de rechtbank op de hoogte kunnen brengen.

Bericht van overlijden naar belanghebbenden

Naast het kantongerecht is het van belang om andere belanghebbenden in te lichten, bv.

- Familieleden, vrienden en kennissen voor zover daarmee contact onderhouden werd;
- Stichting Mentorschap Haag en Rijn;
- Bewindvoerder;
- Hulpverleners die betrokken waren bij de gementoreerde.

Het is handig om dit in samenspraak te doen met de zorginstelling. Wanneer de cliënt nog thuis woont, is het aannemelijk dat deze taak door de mentor wordt uitgevoerd.

---

¹ Zie bijlage 1 voor een uitgebreide inventarisatielijst

² Zie bijlage 2 voor Voorbeeldbrief

NB Wanneer het lichaam ter beschikking gesteld wordt aan de wetenschap, dient de wilsbeschikking uitgevoerd te worden binnen 24 uur.

Wie schakelt de begrafenisonderneming in?

Na overlijden heeft noch de mentor, noch de bewindvoerder de wettelijke bevoegdheid iets te doen. Zodra de bewindvoerder hoort dat de cliënt is overleden, stopt hij de betalingen en wordt er gewacht tot een executeur testamentair zich met de juiste papieren meldt. De bewindvoerder draagt alle middelen en gegevens over aan de executeur. Meldt zich niemand, dan draagt de bewindvoerder het dossier en de bezittingen over aan een notaris. Deze kan de opdracht voor de uitvaart geven maar in veel gevallen wordt de opdracht aan de gemeente gegeven in het kader van de **Wet op de Lijkbezorging**. De gemeente neemt de organisatie van de begrafenis op zich en verrekent de kosten met de notaris.

Is er geen bewindvoerder, dan regelt in principe de financieel gevolmachtigde de zaken die nodig zijn voor begrafenis/crematie.

Bij veel cliënten van Mentorschap Haag en Rijn zijn er geen familieleden die de nalatenschap kunnen of willen regelen. Wanneer de mentor dat doorgeeft aan de bewindvoerder, wordt er direct een notaris ingeschakeld.

De kosten van de begrafenis worden gedekt door een begrafenisverzekering, door geld aanwezig in deposito, of bij het ontbreken van financiële middelen, door de dienst sociale zaken van de gemeente waar de cliënt staat ingeschreven.

De mentor geeft nooit en te nimmer opdracht aan een begrafenisondernemer! Het mentorschap is tenslotte formeel beëindigd. De opdrachtgever betaalt, dus doet de mentor het wel, dan krijgt hij/zij zelf de rekening gepresenteerd!

Moet de mentor nog zaken regelen rond het overlijden?

Neen. *Formeel eindigt bij overlijden het mentorschap en de bewindvoering.* De mentor kan de executeur/notaris wel verzoeken om bij de organisatie van de begrafenis betrokken te worden. Die wens zal zeker bestaan als er een band is ontstaan met de cliënt. Zijn er contacten met familieleden, dan kunnen ook in overleg met hen bepaalde zaken rond overlijden/begrafenis geregeld worden. Is er al jarenlang geen contact met familie, of heeft de cliënt te kennen gegeven dat de familie zich nergens mee mag bemoeien, dan dient men deze wens uiteraard te respecteren. De cliënt kan het regelen van de begrafenis in een testament op laten nemen. De cliënt moet dan nog wel wilsbekwaam zijn; dit wordt door de notaris getoetst.

Hoe verloopt de financiële afwikkeling?

De bewindvoerder zoekt een notaris. De notaris zorgt voor de financiële afwikkeling. Een notaris kan nagaan of er een testament is opgemaakt waarna de notaris die het testament onder zich heeft kan worden gevraagd of er erfgenamen zijn benoemd, dan wel een executeur. Gewoonlijk wordt de executeur belast met het regelen van de uitvaart. De notaris voert de bepalingen in het testament uit. Als er geen testament is, zoekt de notaris nabestaanden tot de 6e graad. Deze speurtocht kan jaren in beslag nemen. Vindt men geen nabestaanden meer, dan vervallen alle bezittingen aan de staat.

Ontruiming kamer, appartement, eigen woning.

Soms moet een kamer/appartement in een zorginstelling binnen 24 uur na overlijden zijn ontruimd. Als de cliënt onder bewind stond, beoordeelt een notaris of de kamer, het appartement of de eigen woning zonder meer kan worden ontruimd, dan wel of er erfgenamen zijn die in aanmerking komen voor verkrijging van eigendommen.

Bij het ontbreken van erfgenamen kan de mentor, afhankelijk van de band die er was met de cliënt zich ervoor verantwoordelijk voelen (maar is het niet) dat de eigendommen zorgvuldig worden geselecteerd en ergens ondergebracht. In andere gevallen zullen ze naar "De Kringloop" gaan en/of in een vuilcontainer terecht komen. Het ontruimen van een

kamer/appartement in een zorginstelling vindt plaats in overleg met de zorginstelling. De instelling beschikt meestal over een facilitaire dienst. Het kan per instelling verschillen wat deze op zich neemt. Woont een cliënt zelfstandig, dan is het in samenspraak met de executeur/notaris of de mentor hier een rol in kan spelen. Het is geenszins een verplichting maar het kan gezien worden als iets wat in het verlengde ligt van de rol als mentor. In zo'n geval dient men er zich rekenschap van te geven dat men door eventuele derden aansprakelijk gesteld kan worden voor schade, afvoer en/of vermissing van goederen. In geval van een huurwoning kan de verhuurder een gerechtsdeurwaarder inschakelen die de woning gaat bekijken en een proces-verbaal opmaakt of er sprake is van waardevolle huisraad/bezittingen. Zijn er geen waardevolle spullen, dan zal de verhuurder opdracht geven tot ontruiming. Zijn er waardevolle spullen, dan wordt de notaris ingeschakeld en deze tracht rechthebbenden te achterhalen. De waardevolle spullen kunnen (tijdelijk) door de verhuurder worden opgeslagen. Als er geen rechthebbenden zijn, zal de zorginstelling/bewindvoerder de verdere afwikkeling in handen stellen van de notaris. Wanneer er geen naaste familieleden zijn en er niets is beschreven, dan kan de mentor persoonlijke bezittingen/huisraad **niet** zelf opslaan of houden. Bij twijfel kan de mentor contact opnemen met de coördinator.

Verzorging/begeleiding cliënt in de laatste levensfase.

Soms geeft een cliënt duidelijk aan niet meer te willen leven c.q. niet meer te willen eten en/of drinken. Dit kan blijken uit mondeling weigeren ("ik heb geen zin in eten"/"wil niet eten") of het eten bewust of reflexmatig teruggeven. Soms weet de verzorging/verpleging hier niet goed raad mee. Zij hebben echter een inspanningsverplichting hun cliënten te laten eten. Het vereist intensieve betrokken aandacht goed te kunnen inspelen op de werkelijke behoefte en/of wens van de cliënt.

Wanneer er een niet- behandelverklaring is, of nog kan worden opgesteld, dan is het van belang dat het de cliënt in de laatste fase zo gemakkelijk mogelijk gemaakt wordt.

In de laatste levensfase kunnen cliënten vanuit hun vertrouwde omgeving in het ziekenhuis terecht komen. Veel mensen willen het liefst sterven in hun eigen omgeving, met vertrouwde mensen om zich heen. Het kan een mentor heel wat moeite kosten om dit voor elkaar te krijgen.

Mogelijk heeft cliënt in deze fase behoefte aan een geestelijk verzorger. De instelling beschikt over die informatie.

In zorginstellingen wordt gewerkt met een protocol rond het levenseinde van bewoners/patiënten. Stelt u zich op de hoogte van het protocol zodat u weet wat u kunt verwachten en wat u hier zelf in kunt betekenen.

Wanneer een cliënt in zijn laatste levensfase nog zelfstandig woont, dan kunt u in overleg met de huisarts denken aan het inzetten van palliatieve thuiszorg of opname in een hospice.

Registratieformulier overlijden.

Wij willen graag weten wat u belangrijk vindt, als het gaat om uw afscheid bij overlijden. Daarom hebben wij enkele vragen en aandachtspunten opgesteld. We willen u vragen dit formulier zo goed mogelijk in te vullen, eventueel met uw persoonlijke begeleider/ster of mentor. Het is niet de bedoeling dat door het invullen van dit formulier alles definitief vastligt. Uw mening of ideeën kunnen in de loop van de tijd veranderen en dan kan ook het formulier weer worden bijgesteld.

Wanneer een cliënt niet zelf in staat is zijn of haar wensen kenbaar te maken dan vragen wij de mentor of cliëntvertegenwoordiger om dit formulier in te vullen en met de persoonlijk begeleider van de cliënt te bespreken.

Naam: .....

Voornamen (voluit): .....

Geboortedatum: .....

Telefoon: .....

Straat: .....

Huisnummer: .....

Postcode: .....

Plaats: .....

e-mailadres: .....

Datum van invullen: .....

Plaats: .....

Mentor of vertegenwoordiger: .....

1 Na mijn overlijden:

wil ik worden begraven

wil ik worden gecremeerd

laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

2 Ik wil dat mijn uitvaart wordt verzorgd door:

naam uitvaartondernemer: .....

telefoon: .....

laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

3 Ik beschik over onderstaande documenten:

testament bij notaris: .....

uitvaartcodicil

donorcodicil

4 Verzekering voor de kosten van de uitvaart

- loopt bij: .....
- ik ben niet voor een uitvaart verzekerd

5 Het versturen van rouwkaarten:

- voor de uitvaart
- na de uitvaart
- geen rouwkaarten
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

6 Het plaatsen van overlijdensadvertentie:

- plaatsen in de volgende kranten: .....
- geen advertentie
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

7 Uitvoering van de kist:

- eenvoudig
- standaard
- luxe
- anders: .....
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

8 Kleding waarin ik wil worden opgebaard

- zijn: .....
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

9 Specifieke rituelen of gebruiken:

- er hoeft geen rekening gehouden te worden met speciale rituelen
- graag aandacht voor het volgende .....

10 Persoonlijke voorwerpen die ik wil meenemen in de kist:

- geen persoonlijke voorwerpen
- mee te nemen .....
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

11 Ik wil worden opgebaard in:

- uitvaartcentrum/plaats: .....
- thuis in kist/op bed .....
- elders: .....
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

12 Tijdstip van condoleancebezoek:

- de avond voor uitvaartplechtigheid
- voor aanvang van de plechtigheid
- na afloop van de plechtigheid
- geen condoleancebezoek
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

13 Plaats van de uitvaartplechtigheid:

- kerk/moskee/tempel - plaats: .....
- uitvaartcentrum/plaats: .....
- elders: .....
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

14 Genodigden voor de uitvaartplechtigheid:

- in stilte zonder genodigden
- familie
- belangstellenden
- vrienden, collega's en kennissen
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen
- adressenlijst te vinden in:

15 Vervoer naar begraafplaats of crematorium:

- in een rouwauto zonder volgauto's
- in een rouwauto met volgauto's
- anders: .....
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

16 Ik wil dat mijn kist gedragen wordt door:

- dragers van de uitvaartverzorgers
- eigen kinderen
- andere familieleden
- anderen
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

17 Sprekers tijdens de uitvaartplechtigheid:

- in de kerk; wie .....
- in de aula; wie .....
- aan het graf; wie .....
- geen sprekers
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

18 Muziek tijdens de uitvaartplechtigheid:

- titel/artiest: .....
- geen muziek
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

19 Bloemen bij mijn uitvaart:

- soort: .....
- geen bloemen
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

20 Beeld- en geluidsopnames van de uitvaart:

- fotografie door: .....
- video door: .....
- geluid door: .....
- geen opnames
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

21 Bijeenkomst na de uitvaartplechtigheid:

- in de aula van het uitvaartcentrum
- elders
- aanwezigen krijgen:
- koffie/thee
- met cake
- iets anders: .....
- geen bijeenkomst
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

22 Dankbetuigingen:

- verstuur dankbetuigingen: .....
- plaats dankbetuigingadvertentie: .....
- geen dankbetuigingen
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

Als u kiest voor crematie

23 Na mijn overlijden wil ik worden gecremeerd in

plaats: .....

24 Aan het eind van de plechtigheid wil ik dat de kist:

- langzaam uit zicht verdwijnt
- blijft staan
- wordt weggedragen
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

25 Ik wil dat mijn as wordt bewaard:

- in een klassieke urn .....
- in een moderne urn .....
- in iets anders .....
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

26 Ik wil dat mijn urn wordt geplaatst in:

- columbarium of de urnentuin van het crematorium
- elders; waar: .....
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

27 Ik wil dat mijn as wordt verstrooid:

- op het strooiveld van het crematorium
- op zee per schip
- op zee per vliegtuig
- elders: .....
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

Als u kiest voor begraven

28 Na mijn overlijden wil ik worden begraven op:

- begraafplaats: .....
- in de plaats: .....
- in een familie graf nr.: .....
- in een huur- of koopgraf
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

29 Aan het eind van de begrafenis wil ik dat de kist:

- langzaam in het graf zakt
- boven het graf blijft staan
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

30 Gedenkteken op mijn graf:

- ik wil een gedenkteken op mijn graf
- met de tekst: .....
- omschrijving van het materiaal: .....
- omschrijving van de vorm: .....
- indicatie van de afmeting: .....
- geen gedenkteken
- laat ik door nabestaanden/vertegenwoordiger bepalen

31 Eventueel aanvullende informatie:

Handtekening:

Rechtbank (plaats)
T.a.v. griffie sector kanton
Postbus/Adres
Postcode/Woonplaats

Datum
Telefoon
Onderwerp: *(vul hier het zaaknummer in wat op de beschikking staat)*

Edelachtbare vrouwe, heer

Hierbij laat ik u weten dat mijn functie als mentor is gestopt wegens het overlijden van mijn cliënt

Naam cliënt
Adres
Postcode/woonplaats
Geboortedatum
Datum en tijd van overlijden:

Naam mentor:
Adres
Postcode/woonplaats
Geboortedatum

Ik voeg hierbij:
kopie van beschikking instelling mentorschap en benoeming van de mentor

Hoogachtend

Handtekening

Mentor